

УДК [027.53:908]:004]:316.77

Валентина Кисельова,

зав. сектору науково-дослідної та організаційно-методичної роботи
Національної історичної бібліотеки України

Ольга Михайлова,

зав. відділу історичного краєзнавства
Національної історичної бібліотеки України

Інна Чеховська,

редактор відділу історичного краєзнавства
Національної історичної бібліотеки України

ЗМІНИ В ОРГАНІЗАЦІЇ КРАЄЗНАВЧОГО КОНТЕНТУ НА САЙТАХ РЕГІОНАЛЬНИХ БІБЛІОТЕК У КОНТЕКСТІ РЕКОМЕНДАЦІЙ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ

У статті представлено результати моніторингу сучасного стану краєзнавчих ресурсів, розміщених на сайтах регіональних бібліотек. Висвітлено зміни в організації краєзнавчого контенту на бібліотечних сайтах у контексті застосування рекомендацій наукових досліджень, проведених Національною історичною бібліотекою в 2011–2012 рр.

Ключові слова: краєзнавчі електронні ресурси, бібліотечні сайти, регіональні бібліотеки, результати наукових досліджень.

Сьогодні краєзнавча бібліотечна діяльність – визнаний і дійсно пріоритетний напрям роботи регіональних книгозбірень. Цілеспрямована багаторічна методична підтримка зазначеного напрямку, яка базується на послідовній науково-дослідній роботі фахівців Національної історичної бібліотеки України (далі – НІБУ), є, на наш погляд, одним із важливих факторів для подальшого розвитку вітчизняного бібліотечного краєзнавства.

Серед питань, які активно обговорювали на минулорічній науково-практичній конференції «Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України», організованій НІБУ в рамках Других краєзнавчих читань пам'яті Петра Тронька, були такі: створення краєзнавчих електронних ресурсів у бібліотеках; популяризація краєзнавчих продуктів і послуг бібліотек; вивчення та поширення кращого досвіду, інновацій у краєзнавчій бібліотечній діяльності. У підсумковому документі конференції зазначено

про необхідність продовження моніторингу краєзнавчої діяльності ОУНБ України та регулярного вивчення стану впровадження рекомендацій НІБУ за результатами краєзнавчих досліджень останніх років [1, с. 230].

Актуальність аналізу ефективності цього моніторингу зумовлена об'єктивною необхідністю вивчення методичного впливу НІБУ на формування сучасних тенденцій у краєзнавчій роботі регіональних бібліотек та визначення подальших завдань наукових досліджень у сфері бібліотечного краєзнавства. З огляду на це у 2014 р. у відділі історичного краєзнавства започатковане наукове дослідження за темою: «Сучасні тенденції в краєзнавчій діяльності регіональних бібліотек у контексті впровадження рекомендацій попередніх досліджень НІБУ».

Об'єктом дослідження визначено основні види краєзнавчих електронних ресурсів, розміщені на веб-сторінках усіх ОУНБ України, Одеської ННБ ім. М. Горького, ХДНБ ім. В. Короленка.

Предмет дослідження – зміни в організації краєзнавчого контенту на сайтах регіональних бібліотек порівняно з 2011–2012 рр.

Мета дослідження – проаналізувати сучасний стан краєзнавчих ресурсів, розміщених на сайтах регіональних бібліотек у контексті застосування рекомендацій наукових досліджень, проведених НІБУ в 2011–2012 рр., визначити зміни та новітні тенденції у висвітленні цих ресурсів, окреслити подальші перспективи оптимізації краєзнавчої бібліотечної діяльності.

У процесі дослідження використовувався комплекс наукових методів, зокрема контент-аналіз краєзнавчого сегменту бібліотечних сайтів, статистичний, порівняльний методи та метод експертних оцінок тощо.

Основа джерельної бази нашого дослідження склали наукові звіти за результатами досліджень, проведених протягом 2011–2012 рр. у відділі історичного краєзнавства НІБУ, 22-й та 23-й випуски інформаційного бюлетеня «Краєзнавча робота в бібліотеках України» [2; 3], поточна інформація про різні види краєзнавчих ресурсів, розміщених на веб-сторінках бібліотек – баз дослідження. Опрацьовані також матеріали занять «Школи соціолога» – «Сторінка дослідника» на сайті Національної парламентської бібліотеки України [4]. Використовувалися результати дисертаційного дослідження М. Кузнецової, яка засвідчила, що створення краєзнавчих ресурсів на веб-сайтах обласних, міських публічних бібліотек України і веб-проектів з краєзнавства на регіональних інформаційних бібліотечних порталах здійснюється розрізнено та хаотично [5].

Для оцінювання сучасних краєзнавчих онлайн-ресурсів бібліотек загалом та подальшого їх ранжування у методиці дослідження визначено брати до уваги:

1) якість навігації: упорядкування й формування контекстних зв'язків (загального меню, мапи сайту, пошуку по сайту); спосіб групування краєзнавчої інформації на бібліотечному сайті;

2) оперативність оновлення інформації про всі види краєзнавчих ресурсів, доступні користувачам в онлайн-режимі – краєзнавчі каталоги та БД, бібліографічні посібники; повнотекстові, мультимедійні, образотворчі документи, фактографічні відомості тощо;

3) надання користувачеві додаткових бібліотечно-інформаційних сервісів, таких як віртуальна довідкова служба, віртуальна читальна зала тощо, популяризацію на сайтах творів, які наочно розкривають культурно-мистецьке надбання регіону (наприклад, твори образотворчого мистецтва);

4) комплексне висвітлення на бібліотечному сайті інформації про історію, сучасну діяльність, функціональні резерви, краєзнавчі проекти тощо з метою формування позитивного образу бібліотеки;

5) контролювання можливостей доступу користувачів до краєзнавчих електронних ресурсів, постійна технічна підтримка та адміністрування сайтів.

Для отримання об'єктивних результатів увесь досліджуваний комплекс питань згруповано у п'яти основних проблемних аспектах, відповідно до яких фахівці НІБУ аналізували дані з таблиць, передбачених методикою дослідження. Крім того, для виявлення конкретних зрушень у висвітленні краєзнавчих ресурсів у тих бібліотеках, які за наслідками попередніх досліджень отримали зауваження, необхідно було з'ясувати таке:

1) можливість отримати краєзнавчу інформацію за допомогою основних пошукових елементів – електронних каталогів та тематичних краєзнавчих БД – у Волинській, Львівській, Одеській, Харківській, Черкаській ОУНБ;

2) наявність повнотекстових документів на сайтах Волинської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Сумської, Черкаської, Чернівецької ОУНБ;

3) використання мультимедійних ресурсів Волинською, Тернопільською, Хмельницькою, Черкаською ОУНБ.

Детально про всі результати дослідження йтиметься у черговому 25-му випуску щорічного інформаційного бюлетеня НІБУ «Краєзнавча робота

в бібліотеках України». Загалом аналіз структурних змін краєзнавчого веб-сегмента на сайтах регіональних бібліотек засвідчив кілька фактів:

1. Порівняно з 2011–2012 рр. удосконалено структурну організацію краєзнавчих ресурсів та навігаційні можливості на сайтах Волинської, Івано-Франківської, Львівської, Чернівецької та Одеської ОУНБ. Проблеми залишилися у Черкаській ОУНБ, на сайті якої пошук передбачений, але знаходиться в неробочому стані, як і під час попередніх досліджень.

2. Оновлення інформації про всі типи і види краєзнавчих ресурсів, які доступні користувачам в онлайн-режимі – краєзнавчі каталоги і БД, бібліографічні посібники; повнотекстові, мультимедійні, образотворчі документи, фактографічні відомості тощо, – у більшості регіональних книгозбірень здійснюється оперативно. Поліпшено, порівняно з попередніми роками, висвітлення краєзнавчої інформації в ЕК та БД Волинської, Житомирської, Запорізької, Кримської та Харківської ОУНБ, повнотекстової – у Миколаївській, Тернопільській, Чернівецькій ОУНБ, мультимедійної – у Волинській, Тернопільській, Хмельницькій, Черкаській ОУНБ.

Половина бібліотек, на сайтах яких і раніше були відсутні повнотекстові документи, ще не покращила свого становища (Одеська, Полтавська, Сумська і Черкаська ОУНБ).

3. Надання користувачеві додаткових бібліотечно-інформаційних сервісів, таких як віртуальна довідкова служба, віртуальна читальна зала тощо здійснюється у переважній більшості ОУНБ, лише на сайтах Одеської та Харківської ОУНБ на час проведення нашого дослідження ці послуги не надавалися.

4. Майже всі регіональні бібліотеки нині широко висвітлюють на бібліотечному сайті інформацію про історію, сучасну діяльність, функціональні резерви, краєзнавчі проекти тощо, однак цей сегмент сайту у Волинській, Закарпатській, Сумській ОУНБ ще потребує доопрацювання.

5. Контролювання можливостей доступу користувачів до краєзнавчих електронних ресурсів, технічна підтримка та адміністрування сайтів залишаються проблемою для більшості ОУНБ: на час дослідження висока оцінка за цими параметрами лише у Кримської РУНБ та Львівської ОУНБ. Найбільше неробочих розділів та посилань відзначено у Волинській, Донецькій, Сумській, Черкаській ОУНБ.

Наголошено також на тому, що фахівці ОУНБ стежать за новаціями у сфері краєзнавства та реагують на підсумки наукових досліджень НІБУ.

Наприклад, на сайті Тернопільської ОУНБ у рубриці «Про нас пишуть» за 2014 рік представлено надруковану в «Бібліотечному віснику» статтю співробітників НІБУ [6] про попереднє дослідження та інформацію про путівник по краєзнавчих веб-ресурсах регіональних бібліотек, який розміщений на сайті НІБУ [7]. Фахівці Хмельницької ОУНБ у блозі «Методичні каруселі» теж подають інформацію про оцінку їхнього веб-сайту в нашій статті, надрукованій у «Віснику Книжкової палати» [8].

У цілому аналіз структурних змін краєзнавчого веб-сегмента на сайтах регіональних бібліотек показав позитивні тенденції:

- наповнення розділів сайту інформацією краєзнавчої тематики у більшості бібліотек йде системно, поступово зростає кількість рубрик краєзнавчого змісту, а вже наявні веб-ресурси набувають кращої якості;
- сьогодні ОУНБ вже мають досвід розроблення веб-проектів, які мають велике змістовне навантаження та є оптимальними з погляду форми; зокрема, нині половина всіх обласних бібліотек на своїх сайтах запропонувала віртуальним користувачам блоги як новітні форми висвітлення краєзнавчої інформації. Деякі з блогів повністю присвячені краєзнавчій діяльності відділу або бібліотеки загалом, причому оновлення інформації у цих блогах відбувається систематично;
- фахівці регіональних книгозбірень зазвичай вивчають результати досліджень у сфері бібліотечного краєзнавства, впроваджують кращий досвід краєзнавчої роботи.

Отже, у процесі послідовної науково-дослідної роботи, результати якої оперативно висвітлюються у випусках вже згаданого інформаційного бюлетеня НІБУ, на наш погляд, склалися всі необхідні умови для контролювання стану впровадження методичних рекомендацій за наслідками кожного наукового дослідження та визначення сучасних тенденцій у краєзнавчій бібліотечній діяльності. Очевидно також, що результати нашого моніторингу сьогодні є певним стимулом для фахівців багатьох ОУНБ України в їх роботі з оптимізації висвітлення краєзнавчих ресурсів та сприяють якісним зрушенням в організації краєзнавчого контенту веб-сайтів бібліотек.

Список використаних джерел

1. Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 20 листоп. 2013 р., м. Київ / Нац. іст. б-ка України ; ред. кол. А. В. Скорохатова та ін. – К., 2014. – 237с. – (II Краєзнавчі читання пам'яті Петра Тронька).

2. Краєзнавча робота в бібліотеках України : інформ. бюл. Вип. 22 : [результати наукового дослідження «Повнотекстові краєзнавчі документи на сайтах регіональних бібліотек України»] / Нац. іст. б-ка України ; підгот. : В. П. Кисельова, О. В. Михайлова, І. В. Чеховська ; ред. Т. С. Кудласевич. – К., 2011. – 150 с.

3. Краєзнавча робота в бібліотеках України : інформ. бюл. Вип. 23 : [результати наукового дослідження краєзнавчого контенту веб-сторінок регіональних бібліотек України] [Електронний ресурс] / Нац. іст. б-ка України ; підгот. : В. П. Кисельова, О. В. Михайлова, І. В. Чеховська ; ред. Т. С. Кудласевич. – К., 2012. – Режим доступу : http://www.nibu.kiev.ua/files/el_res/krzrv4_rob_v23.pdf.

4. Основні методи бібліотекознавчих досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://profy.nplu.org/articles.php?lng=uk&pg=204>.

5. Кузнецова М. М. Системне формування краєзнавчих електронних ресурсів бібліотек як складової соціально-комунікаційного простору регіону : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.03 / Марина Миколаївна Кузнецова ; Харк. держ. акад. культури. – Х., 2011. – 21 с.

6. Михайлова О. Краєзнавчі веб-ресурси регіональних бібліотек на сайті Національної історичної бібліотеки України / О. Михайлова, І. Чеховська // Бібл. вісник. – 2013. – № 6. – С. 16–21.

7. Путівник по краєзнавчих веб-ресурсах бібліотек України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nibu.kiev.ua/index.php?option=com_content-&task=view&id=382&Itemid=1905.

8. Чеховська І. Все йде, все змінюється... / І. Чеховська // Вісн. Кн. палати. – 2013. – № 1. – С. 30–31.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2015 р.

UDC [027.53:908]:004]:316.77

Valentyna Kyseliova,

head of the section of scientific research and organizational and methodological work of the National historical library of Ukraine

Olha Mikhailova,

head of the department of historical local studies of the National historical library of Ukraine

Inna Chekhovska,

the editor of the department of historical local studies of the National historical library of Ukraine

Changes in organization of local studies content on websites of regional libraries in context of recommendations of scientific researches of the National historical library of Ukraine

Methodical support of this area during a large number of years is based on a consequent scientific research work of specialists of the National Historical Library of Ukraine (hereinafter referred to as the NHLU). And this activity is one of the most essential factors of further development of local studies in Ukrainian libraries.

In 2014, a research on the topic «Modern tendencies in local studies of regional libraries in context of implementation of recommendations of previous researches of the NHLU» was conducted by a department of historical local studies of the NHLU.

The aim of the research is to analyze present-day state of local studies resources located on regional libraries websites in context of implementation of recommendations of researches of the NHLU conducted in 2011–2012; to define changes and innovative tendencies in disclosure of these resources, to determine further plans of optimization of local studies in libraries' activity.

In order to evaluate modern online resources in local studies the following parameters were taking into consideration:

- quality of navigation;
- promptness of updating of information;
- provision with additional informational services (virtual directory-inquiry service, virtual reading hall etc.);
- composite covering of information about the library on the website in order to form its positive image;
- constant technical support and administration of websites.

Analysis of structural changes in local studies web-segment on websites of regional libraries has shown the following:

1. Structural organizations of local studies resources and navigational capacities on websites of regional universal scientific libraries of Volyn, Ivano-Frankivsk, Lviv, Chernivtsy and Odesa regions were improved.

2. Updating of information in most of regional libraries is carried out promptly.

3. Provision of users with additional informational services is made in most of regional universal scientific libraries. Only Odesa and Kharkiv regional universal scientific libraries were not rendering these services at the time of the research.

4. Almost all regional libraries now widely highlight information about themselves. But only in Volyn, Zacarpattia, Sumy regional universal scientific libraries this web segment needs to be improved.

5. Technical support and website administration are the main problems for the majority of regional universal scientific libraries: the best result at this parameter at the time of research got only Crimean republican universal scientific library and Lviv regional universal scientific library. The biggest number of non-working sections and references were found in Volyn, Donetsk, Sumy, Cherkasy regional universal scientific libraries.

Thus, during a consistent scientific research we received the following results: all

necessary conditions for controlling the status of implementation of methodical recommendations of results of every scientific research were formed; definition of modern tendencies in local studies were given.

Evidently, nowadays monitoring results are, to a certain degree, a stimulus for specialists of many regional universal scientific libraries in Ukraine in their work in optimization of coverage of local studies resources. In addition, they promote positive changes in the organization of local studies content of library websites.

Keywords: regional electronic resources, library web-sites, regional libraries, results of scientific researches.

УДК [027.53:908]:004]:316.77

Валентина Киселева,

зав. сектором научно-исследовательской и организационно-методической работы Национальной исторической библиотеки Украины

Ольга Михайлова,

зав. отделом исторического краеведения Национальной исторической библиотеки Украины

Инна Чеховская,

редактор отдела исторического краеведения Национальной исторической библиотеки Украины

Изменения в организации краеведческого контента на сайтах региональных библиотек в контексте рекомендаций научных исследований Национальной исторической библиотеки Украины

Многолетняя методическая поддержка библиотечного краеведения, которая базируется на последовательной научно-исследовательской работе специалистов Национальной исторической библиотеки Украины (далее – НИБУ), является одним из важных факторов дальнейшего развития данного направления.

В 2014 году отдел исторического краеведения НИБУ провел научное исследование по теме «Современные тенденции в краеведческой деятельности региональных библиотек в контексте внедрения методических рекомендаций предыдущих исследований НИБУ».

Цель исследования – проанализировать современное состояние краеведческих ресурсов, размещенных на сайтах региональных библиотек в контексте применения рекомендаций научных исследований, проведенных НИБУ в 2011–2012 гг., определить изменения и новые тенденции в освещении этих ресурсов, очертить дальнейшие перспективы оптимизации краеведческой библиотечной деятельности.

Современные краеведческие онлайн-ресурсы библиотек оценивались по таким направлениям:

- ◎ качество навигации;
- ◎ оперативность обновления информации;

○ предоставление дополнительных библиотечно-информационных сервисов (виртуальная справочная служба, виртуальный читальный зал и т.п.);

○ комплексное освещение на сайте информации про библиотеку с целью формирования ее позитивного имиджа;

○ постоянная техническая поддержка и администрирование сайтов.

Анализ структурных изменений краеведческого веб-сегмента на сайтах региональных библиотек показал следующее:

1. Улучшено структурную организацию краеведческих ресурсов и навигационные возможности на сайтах Волынской, Ивано-Франковской, Львовской, Черновицкой и Одесской ОУНБ.

2. Обновление информации в большинстве региональных библиотек осуществляется оперативно.

3. Дополнительные библиотечно-информационные сервисы предоставляются в большинстве ОУНБ, только на сайтах Одесской и Харьковской ОУНБ этот сегмент еще требует доработки.

4. Почти все региональные библиотеки широко освещают свою историю и деятельность, только у Волынской, Закарпатской, Сумской ОУНБ этот аспект требует доработки.

5. Техническая поддержка и администрирование сайтов остаются проблемой для большинства ОУНБ: на момент исследования отличная оценка по этим параметрам только у Крымской РУНБ и Львовской ОУНБ. Больше всего нерабочих разделов и ссылок зафиксировано у Волынской, Донецкой, Сумской, Черкасской ОУНБ.

Таким образом, в процессе последовательной научно-исследовательской работы сложились все необходимые условия для контроля состояния внедрения методических рекомендаций по итогам каждого научного исследования и определения современных тенденций в краеведческой библиотечной деятельности. Очевидно также, что результаты мониторинга сегодня являются определенным стимулом для специалистов многих ОУНБ Украины в их работе по оптимизации освещения краеведческих ресурсов и способствуют качественным изменениям краеведческого контента веб-сайтов библиотек.

Ключевые слова: краеведческие электронные ресурсы, библиотечные сайты, региональные библиотеки, результаты научных исследований.

УДК 025.4.36:316.776

Тетяна Коваль,
зав. відділу НБУВ

Леся Туровська,
мол. наук. співробітниця НБУВ

Інесса Смоляр,
зав. сектору НБУВ

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ЕЛЕКТРОННИХ КНИЖКОВИХ ВИСТАВОК У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ (На прикладі універсального підсобного фонду ВКБО НБУВ)

Спіраючись на дані онлайн-маркетингового дослідження, ми розглянули проблеми обслуговування дистанційних читачів електронними виставками, створеними на базі універсального підсобного фонду відділу комплексного бібліотечного обслуговування (ВКБО) Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Висвітлено питання популяризації, а також переваги та перспективи поширення у соцмережах сучасних електронних бібліотечних продуктів.

Упровадження результатів дослідження у практику роботи НБУВ та бібліотек науково-дослідних установ НАН України сприятиме оптимізації бібліотечно-інформаційної діяльності у середовищі віртуальних комунікаційних співтовариств.

Ключові слова: соціальні мережі, віртуальні співтовариства, електронні книжкові виставки, інформаційний електронний бібліотечний продукт, комунікаційні зв'язки, інтерактивний бібліотечний сервіс.

Сучасний віртуальний світ вирізняється розмаїттям соціальних мереж як осередків інформаційних обмінів співтовариств, об'єднаних загальною метою, інтересами, пріоритетами.

Соціальна мережа – це соціальна структура, що складається з віртуальних співтовариств, якими є соціальні об'єкти (люди або організації), що вступають у соціальні взаємини (зв'язки) між собою. Сам термін був уведений в науковий обіг 1954 р. американським соціологом Дж. Барнсом у праці «Класи й збори у норвезькому острівному приході», яка була надрукована у збірці «Людські відносини у другій половині ХХ ст.» [1].

На думку американського вченого М. Кастельса, саме соціальні мережі уособлюють нову соціальну морфологію розвинутих суспільств, а